

RIKSREVISIONEN

Bilagor

Datum: 2023-10-10

Diarienummer: 2022/0247

RiR 2023:16

Lätt att göra fel

– systemet för ersättning för höga sjuklönekostnader

- Bilaga 1.** Urval aktgranskning
- Bilaga 2.** Förändringar av gräns för berättigande av ersättning för sjuklönekostnad före, under och efter pandemin
- Bilaga 3.** Metod för skattning av potentiellt stoppade felaktiga utbetalningar
- Bilaga 4.** Kommentar till Försäkringskassans omfattningsstudie 2023
- Bilaga 5.** Anslagsförändringar under pandemin
- Bilaga 6.** Sammanställning av typer fel i kvalitetsanalyser
- Bilaga 7.** Intervjuschema

Bilaga 1. Urval aktgranskning

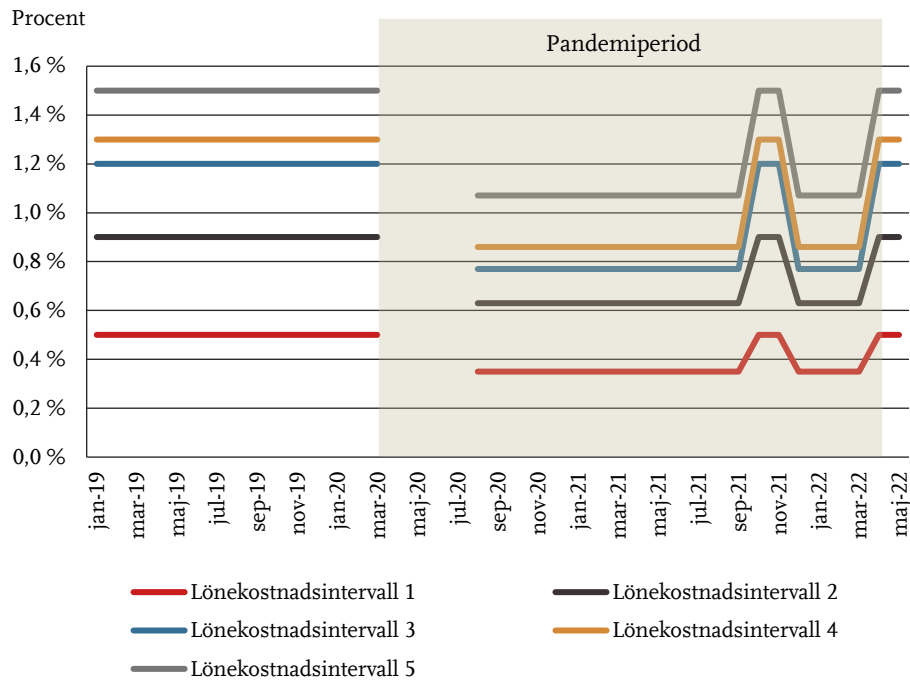
För att undersöka hur många akter som skulle granskas gjordes ett statistiskt test. Urvalskriterierna som användes för att göra urvalet hade en felmarginal på 10 procent och ett konfidensintervall på 95 procent. Utifrån dessa kriterier gjordes ett slumpmässigt urval av manuellt handlagda ärenden för dels perioden innan pandemin, dels under själva pandemin som skulle ingå i aktgranskningen. Ett överuttag gjordes för att hantera eventuella bortfall. Mot denna bakgrund drogs ett urval på 1 000 akter varav 970 kunde granskas medan 30 saknade tillräckligt med underlag för att kunna granskas. 491 av ärendena avsåg perioden innan pandemin och 429 var pandemiärenden.

Tabell 10 Antal granskade ärenden för perioden innan pandemin samt under densamma

	Innan pandemin	Pandemiärenden	Totalt
EHS-ärenden			
– Bifallsärenden	204	192	396
– Avslagsärenden	199	199	398
Ändringsärenden			
– Bifallsärenden	64	24	88
– Avslagsärenden	24	64	88
Totalt	491	479	970

Bilaga 2. Förändringar av gräns för berättigande av ersättning för sjuklönekostnad före, under och efter pandemin

Diagram 6 Förändringar av gräns för berättigande av ersättning för sjuklönekostnad före, under och efter pandemin, pandemiperioden anges av det mörkare fältet

Tabellen nedan anger de olika gränserna för när en arbetsgivare var berättigad ersättningen för höga sjuklönekostnader vid olika perioder under tiden med pandemin. För perioden mellan april 2020 och juli 2020, under pandemins initiala skede, ersattes samtliga sjuklönekostnader och varken tröskel för att vara berättigad ersättning eller tak för högst möjliga kostnad fanns.

Tabell 11 Förändringar av lönekostnadsintervaller före, under och efter pandemin

Period	Lönekostnadsintervall 1	Lönekostnadsintervall 2	Lönekostnadsintervall 3	Lönekostnadsintervall 4	Lönekostnadsintervall 5
Innan pandemin	0–3 mnkr/år	3–6 mnkr /år	6–12 mnkr /år	12–20 mnkr /år	>20 mnkr /år
April 2020 till juli 2020	-	-	-	-	-
Augusti 2020 till september 2021	0–0,25 mkr/månad	0,25–0,5 mkr/månad	0,5–1 mkr/månad	1–1,67 mkr/månad	>1,67 mkr/månad
Oktober 2021 till november 2021	0–0,5 mkr/år	0,5–1 mkr/år	1–2 mkr/år	2–3,3 mkr/år	>3,3 mkr/år
December 2021 till mars 2021	0–0,25 mkr/månad	0,25–0,5 mkr/månad	0,5–1 mkr/månad	1–1,67 mkr/månad	>1,67 mkr/månad
Efter pandemin	0–3 mkr/år	3–6 mkr/år	6–12 mkr/år	12–20 mkr/år	>20 mkr/år

Bilaga 3. Metod för skattning av potentiellt stoppade felaktiga utbetalningar

Bakgrund

Utifrån Försäkringskassans urvalsprofil tilldelas ärenden i EHS en riskpoäng vid indikation på risk för felaktig utbetalning. På grund av begränsade resurser väljer Försäkringskassan att utföra riktade kontroller för de cirka 850 ärenden som har fått högst riskpoäng. I praktiken innebär detta att det finns en gräns för riskpoäng som avgör ifall ärendet blir utsatt för riktad kontroll.

Metodansats

För att beräkna potentiellt felaktiga utbetalningar som hade kunnat stoppas undersöker vi summan av felaktiga utbetalningar som stoppades i genomsnitt efter riktad kontroll för ärenden 1, 2 och 3 riskpoäng över gränsen. Vi undersöker enbart ärenden där summan sänktes efter riktad kontroll och beräknar den genomsnittliga sänkningen, se tabell 12. Vi tar den genomsnittliga sänkningen och multiplicerar det med antalet ärenden som ligger 1, 2 och 3 riskpoäng under gränsen för riktad kontroll. Detta ger en uppskattning av de potentiellt felaktiga utbetalningar som hade kunnat stoppas om gränsen för riskpoängen ändrats så att antalet kontroller utökats. Antagandet som görs är att ärenden strax ovanför samt under gränsen har i princip samma riskpoäng och att risken för felaktiga utbetalningar är densamma för dessa.

I beräkningarna har vi exkluderat ärenden under gränsen som genomgått fördjupad utredning då de varit föremål för slumpmässiga kontroller eller övriga manuella kontroller. Vi har även bortsett från ärenden under gränsen som ej nådde tröskeln för ersättningen och därför inte var aktuella för utbetalning av ersättningen.

Tabell 12 Antal ärenden utsatta för riktad kontroll, antal ärenden där utbetalningar sänkts och genomsnittliga summan som sänkts

Poäng ovanför gräns för riktad kontroll	Antal ärenden utsatta riktad kontroll	Antal ärenden där utbetalningar sänkts	Summa sänkt i genomsnitt (kr)
1	15	11	29 551
2	29	22	27 598
3	73	47	20 275

Bilaga 4. Kommentarer till Försäkringskassans omfattningsstudie 2023

I januari 2022 beslutade regeringen även att flera myndigheter, inklusive Försäkringskassan, skulle studera omfattningen av felaktiga utbetalningar av vissa ersättningar.¹ I uppdraget pekades ersättning för sjuklönekostnader ut som en av de förmåner som skulle studeras empiriskt. I mars 2023 återrapporterades resultaten från omfattningsstudierna till regeringen. Försäkringskassan skattade att 3,2 procent av den ersättning för sjuklönekostnader som betalades ut under 2021 var felaktiga.² Detta är en avsevärt lägre andel än de tidigare skattningar som Försäkringskassan gjort utifrån slumpurval. Av de fördjupade utredningar som Försäkringskassan gjorde utifrån ett slumpmässigt urval ärenden under 2019, ledde 39 procent till en hel eller delvis stoppad utbetalning. När man bortser från de ärenden där arbetsgivaren inte svarade på kompletteringen var det fortfarande 9 procent av alla ärenden som innehöll fel som hade lett till en för hög ersättning.³ Försäkringskassan har själva inga svar på varför resultaten skiljer sig åt, men Riksrevisionen noterar en del skillnader i metod:

- Skattningen i Försäkringskassans omfattningsstudie som genomfördes inom ramen för regeringsuppdraget 2022 utgick från arbetsgivare med en lönekostnad på upp till 60 000 000. Resultaten extrapolerades sedan så att de gällde för alla arbetsgivare.
- I omfattningsstudien var det 13 procent av arbetsgivarna som inte svarade, vilket är klart färre än de 30 procent som inte svarade vid slumpkontrollerna 2019. Vi vet inte hur det faktum att arbetsgivarna i omfattningsstudien kontaktades *efter* utbetalning påverkade utfallet. Vid slumpkontrollerna 2019 kontaktades arbetsgivarna innan utbetalning. I omfattningsstudien meddelade man även att ett uteblivet svar kan innebära att utbetald ersättning återkrävs.⁴ Att man i omfattningsstudien ringt upp de arbetsgivare som inte svarat har sannolikt också bidragit till skillnaden i svarsfrekvens.⁵
- Vid omfattningsstudien gällde det tillfälliga pandemiregelverket vilket kan ha påverkat resultatet på olika sätt. Exempelvis kan förekomsten av slarvfel ha minskat genom ökad kännedom om ersättningen. Små arbetsgivare som tidigare nästan aldrig hanterade sjuklön har eventuellt fått större vana och kunskap kring hur den ska beräknas under pandemin. Eftersom man i

¹ Regeringsbeslut Fi2021/03247.

² Försäkringskassan, *Felaktiga utbetalningar av ersättning för sjuklönekostnad*, 2023.

³ Försäkringskassan, *Kvalitetsanalys av EHS*, 2019. Under 2018 var 35 procent som stoppades men där saknar vi information om hur stor del som berodde på att arbetsgivaren inte svarade.

⁴ Svar från specialist inom EHS vid faktagranskningen av denna rapport.

⁵ Försäkringskassan, *Felaktiga utbetalningar av ersättning för sjuklönekostnad*, 2023.

omfattningsstudien framför allt kontrollerade räknefel skulle detta kunna förklara den lägre andelen fel.

På grund av dessa skillnader menar vi att resultaten ska tolkas med försiktighet. Men en möjlig tolkning är att pandemin lett till en större kunskap hos arbetsgivarna vad gäller både sjuklön och EHS och att risken för slarvfel därför minskat.

Bilaga 5. Anslagsförändringar under pandemin

Under pandemin tvingades regeringen att höja anslaget vid flera tillfällen. Vid införandet skattades kostnaderna för EHS öka till 8 miljarder under 2020. I takt med att det tillfälliga regelverket förlängdes höjdes anslaget. Vid första förlängningen i maj höjde regeringen anslaget till 18 miljarder för 2020.⁶ Vid förlängningen i september höjdes det ytterligare, till 21 miljarder. Regeringen ville samtidigt möjliggöra ytterligare två månaders förlängning efter årsskiftet. De höjde därför anslaget för 2021 med 4 miljarder.⁷

I januari 2021 förlängdes regelverket till april och anslaget för 2021 höjdes till 7,3 miljarder.⁸ I april förlängdes regelverket igen. Samtidigt såg man att utgifterna blivit högre än beräknat. Regeringen hänvisade till att det skett ett eftersläp i krediteringar och att ersättningsanspråken varit större än beräknat. Anslaget ökades därför till 12,5 miljarder. I juni såg man återigen att ersättningsanspråken blivit större än beräknat. Detta tillsammans med en ny förlängning fick regeringen att öka anslaget till 20 miljarder.

I september sänktes anslaget för 2022 till 282 miljoner. Det låga beloppet berodde på att förlängningarna under 2021 gjorde att anslaget bara avsåg perioden oktober–december 2021. I januari 2022 förlängdes regelverket för sista gången, för perioden december 2021 till och med mars 2022. Anslaget för 2022 höjdes samtidigt till 7,4 miljarder. Även detta anslag höjdes igen eftersom de kostnader som arbetsgivarna rapporterat in för januari till mars varit högre än beräknat. Anslaget för 2022 landade slutligen på 13,2 miljarder.

⁶ Prop. 2019/20:167.

⁷ Prop. 2020/21:1 och prop. 2020/21:4.

⁸ Prop. 2020/21:84.

Bilaga 6. Sammanställning av typer fel i kvalitetsanalyser

Tabell 13 Fel i inrapporterade sjuklönekostnader enligt Försäkringskassans kvalitetsanalyser

Typ av fel	2018	2019	2020
För lång sjukperiod	Ja	Ja	Ja
Inkluderat sjukpenning	Ja	Ja	Ja
Ej dragit karens	Ja		Ja
Fel uträknad karens			Ja (nu avdrag)
Glömt arbetsgivaravgift	Ja	Ja	Ja
Skrivfel	Ja	Ja	Ja
Ackumulerat kostnader	Ja	Ja	Ja
Förstår ej att de sökt		Ja	Ja

Bilaga 7. Intervjuschema

I granskningen har vi intervjuat representanter från Försäkringskassan, Skatteverket och Regeringskansliet. Intervjuerna spelades in och transkriberades i de flesta fall. I några fall tog vi enbart anteckningar och använde inspelningen för att fylla i anteckningarna. I våra intervjuer med representanter för näringslivet, som inte är granskningsobjekt, har vi enbart tagit anteckningar.

Följande intervjuer har genomförts i granskningen (kronologisk ordning):

Datum	Intervju
2022-05-30	Besök: Försäkringskassan: Verksamhetsutvecklare om Systematisk kvalitetsutveckling (SKU)
2022-05-30	Teams: Försäkringskassan: Två verksamhetsutvecklare om handlägningsprocessen
2022-05-30	Teams: Försäkringskassan: Verksamhetsutvecklare och två medarbetare om IT-stöd
2022-06-01	Teams: Försäkringskassan: Verksamhetsutvecklare om tillämpning och metodstöd
2022-08-23	Besök: Försäkringskassan: Analytiker om urvalsprofilen
2022-09-07	Besök: Försäkringskassan: Verksamhetsutvecklare om kontrollarbetet
2022-09-19	Besök: Försäkringskassan: Områdeschef och stabschef på Avdelningen för sjukförsäkring om styrning
2022-09-27	Besök: Försäkringskassan: Två analytiker om kontrollarbetet inom organiserad brottslighet
2022-11-23	Besök: Regeringskansliet: Tre ämnesråd och en departementssekreterare om regeringens styrning
2022-12-20	Besök: Försäkringskassan: Fyra försäkringsutredare och en specialist om handläggningen av EHS-ärenden
2023-01-31	Teams: Skatteverket: Tre verksamhetsutvecklare om Skatteverkets roll
2023-01-31	Besök: Svenskt Näringsliv: Två företrädare om arbetsgivares användning av EHS
2023-02-08	Besök: Försäkringskassan: En kontrollutredare om tiden innan pandemin
2023-02-09	Teams: Försäkringskassan: Sju kontrollutredare om pandemiperioden
2023-02-20	Teams: Företagarna: Två medarbetare om arbetsgivares användning av EHS
2023-03-14	Besök: Installatörsföretagen: Förhandlare/rådgivare om arbetsgivares användning av EHS